

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Стела Ангова, УНСС, катедра „Медии и обществени комуникации“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност в СУ 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Онлайн журналистика)

Автор на дисертационния труд: **Ваня Валериева Сухарова-Радева**

Научен ръководител: проф. д-р Грета Дерменджиева

Тема на дисертационния труд: **„ЖУРНАЛИСТИКА НА УЧАСТИЕТО – КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА И ПАРАМЕТРИ НА НЕКОНВЕНЦИОНАЛНАТА ПАРАДИГМА НА ДИГИТАЛНИТЕ МЕДИИ“**

Дисертационният труд е с общ обем 217 страници, от които 193 страници основен текст. Състои се от три глави. В библиографията са посочени 57 източника на български и 116 на английски. Има 4 приложения.

Работата безспорно е актуална. Единици български изследователи са писали по темата – Дерменджиева, Попова, Павлова, Андреева (рецензия на „Ние, медиите“ на Дан Гилмор). Обсъжданият труд запълва една научна празнина по темата за журналистиката на участието, особено по отношение на приложението ѝ в българските медийни практики. То също така показва и състоянието на съвременната българска журналистика и до колко тя е в състояние да реагира адекватно на променящата се среда като внесе разнообразие в съдържанието и в същото време запази нормите.

Използвана е перспективата на индустрията за генериране на съдържание. Фокусът е поставен върху влиянието на непрофесионалното съдържание върху новинарския поток. Изследването показва несигурността на медийната среда по отношение на трансформациите. Появата на новия играч в информационния поток разрушава статуквото и изисква нов подход към подбора на съдържание и ново разбиране за журналистическия труд и професионализъм.

Работата е важна, тъй като търси проявленията на журналистиката на участието – корени, развитие, концептуална рамка. Поставя важни въпроси – какъв е приносът на журналистиката на участието и представлява ли риск този тип журналистика, тъй като всеки с устройство може да създава и разпространява съдържание, но няма ясни фигури, които да филтрират тази част от публичната информация. Проследява се и по какъв начин и в каква степен непрофесионалното съдържание влияе на парадигмата на новинарския поток.

В Първа глава е въведена терминологична яснота и систематизация на навлезлите в употреба, което е първият приносен момент в труда. Ясно са предадени термините на английски (*civic journalism* и *citizen journalism*), превода им на български и възможните тълкувания, както и синонимите, които се срещат в различни източници.

Прави се разграничение между журналистика, иницираща обществен дебат съвместно с членовете на общността и журналистика с принос на непрофесионалисти при създаването на съдържание. Посочено е кой използва журналистическия инструментариум, какви канали и за какво съдържание. Аналог на журналистика на гражданите е проследен назад във времето до 1665 г. Тази ретроспекция е важна, за да се установи началото на явлението, което се разраства в дигиталната среда, но има своите корени още при хартиеното слово.

Засегната е и темата за фалшивите новини, доколкото в интернет те нарастват експоненциално. Това негативно явление поставя въпроса за професионализма на журналистите по отношение на подбор на теми, усет за новина и достоверност, познаване на инструменти за проверка на факти и т.н. Проследен е и дебатът относно гражданската журналистика. За съжаление, наблюдавайки медийни практики у нас, виждаме, че новият участник в медийния процес – аудиторията, не се използва от журналистите за създаване на обществено значимо съдържание. Отсъства концепция за потенциални стратегии за журналистика на участието, където професионалните журналисти и ангажирани граждани заедно да създават обществено значимо съдържание.

Във Втора глава са разгледани социалните мрежи като информационна среда, в която се разпространява огромен обем информация. Журналистиката на участието тук е анализирана по критерии като бързина, ексклузивност, непосредственост,

пристрастност, качество, анонимност. Следващият важен принос на труда виждаме в тази част на труда и въведеното авторско понятие „индекс на филтрация“ – индикатор за степента на обработка на потребителското съдържание от страна на професионалните журналисти. Индексът обхваща четири нива на филтрация – липса, ниска, средна и висока. Авторски научно-приложен принос е и разширената интерпретация на индекса, който е разписан като наръчник с инструменти за проверка на достоверността на съдържанието. Тази част на труда е от съществено значение, защото дава конкретни ориентири за журналистите чрез предложен инструментариум за проверка на достоверността и инструментариум за проверка на качеството. Свидетели сме на редица случаи (и не само в българската медийна практика) как трезвата преценка за достоверност отстъпва място на желанието за първенство при публикуване. Дори медиите, определяни като качествени, в желанието си за бързина при представяне на информация, са били жертва на фалшиви новини („Дневник“ и случаят с речта на гръцкия премиер или „Медияпул“ и „Пукни, проклета Америка“).

Трета глава представя резултатите от емпиричното изследване. Осъществено е анкетно проучване (15 въпроса) с 52 журналисти от 27 медии. Много добре е обяснена мотивацията зад всеки въпрос и какви резултати се търсят. Плюс е и предложеното разнообразие от медийни марки, сред които има и такива с регионално значение – така се очертава по-широка картина на медийните практики у нас по отношение на непрофесионалното съдържание. Интересно е да се проследи в резултатите от проучването как журналисти от една медия, но на различни позиции, дават разнопосочни отговори относно работата си с аудиторията и с голяма разлика в процентите. Други важни резултати са по отношение на създадени секции в медии за гражданско съдържание и работа с такова съдържание, но без да е отделено от професионалното съдържание. Съществени са и резултатите за медийната филтрация у нас – изненадващо за мен е самооценката по отношение на професионалното поведение при проверка на информацията – например според отговорите „24 часа“ прилагат висока степен на филтрация, а БНР – средна. Благодарение на това изследване виждаме и следващ научен принос – очертаването на концептуална рамка на журналистиката на участието у нас и съставянето на актуален портрет на българските конвенционални и дигитални медии по отношение на професионални практики при търсене, подбор и предоставяне на съдържание. важен извод от изследването е, че българската журналистика е поставена на изпитание от новите правила в работата си по отношение

на променения професионален профил и очакванията към завишаване на стандартите и като цяло новите правила в нюзрума.

На вътрешната защита бях отправила няколко бележки и препоръки към Ваня Сухарова, с които тя се е съобразила при представянето на крайния вариант на дисертационния труд.

Въпросът ми е дали сътрудничеството между професионалната журналистика и журналистиката на участието ще доведе до задълбочена и качествена журналистика? Коя от страните има последната дума относно присъствието на обществено значими теми?

Дисертантът има пет научни публикации по темата на труда и четири участия с доклади в научни форуми. Авторефератът коректно интерпретира най-съществените моменти на труда.

Дисертационният труд е фокусиран върху актуална и значима тема. Още самото заглавие дава заявка за иновативен труд, който е важен за българското медиязнание и за журналистическата практика. Затова предвид научните качества на текста, оригиналният поглед към явления и тенденции в журналистиката на участието, важните научни резултати предлагам на Ваня Валериева Сухарова-Радева да бъде присъдена научната и образователна степен доктор по научна специалност в СУ 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Онлайн журналистика) за труда ѝ „Журналистика на участието – концептуална рамка и параметри на неконвенционалната парадигма на дигиталните медии“

02.09.2019

доц. д-р Ст. Ангова